

**Medzinárodný hudobný festival
PRO MUSICA NOSTRA THURSOVIENSI - II. ročník**

SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR

JOZEF CHABRON - DIRIGENT
LADISLAV FANČOVIČ - KLAVÍR
MAREK ŠTRBÁK - HARMÓNIIUM
MÁRIA PORUBČINOVÁ - SOPRÁN
SONJA RUNJE - ALT
OTOKAR KLEIN - TENOR
GUSTÁV BELÁČEK - BAS

GIOACHINO ROSSINI (1792-1868)

PETITE MESSE SOLENNELLE / MALÁ SLÁVNOSTNÁ OMŠA

KYRIE

GLORIA

- ET IN TERRA PAX
- GRATIAS AGIMUS TIBI
- DOMINE DEUS
- QUI TOLLIS PECCATA MUNDI
- QUONIAM TU SOLUS SANCTUS
- CUM SANCTO SPIRITU

CREDO

- CREDO IN UNUM DEUM
- CRUCIFIXUS
- ET RESURREXIT
- ET VITAM VENTURI
OFFERTORIUM / PRELUDIO RELIGIOSO
SANCTUS / RITORNELLO
O SALUTARIS HOSTIA
AGNUS DEI

Koncert sme pre vás pripravili s láskavou pomocou Základnej umeleckej školy Rajec

"Petite messe solennelle pre štyri hlasy so sprievodom dvoch klavírov a harmónia, skomponovaná počas môjho prázdninového pobytu v Passy. Dvanásť spevákov troch pohlaví - mužov, žien a kastrátov - postacia na jej uvedenie; osem z nich pre zbor, štyria pre sóla - dovedna dvanásť cherubínov. Bože, odpusť mi nasledujúce prirovnanie: dvanásť bolo aj Apoštolov pri poslednej večeri, namalovanej Leonardom, kto by tomu veril! Pane, uisťujem Ťa, prisahám Ťi, že na mojej večeri nebude žiaden Judáš a že budem spievať moje velebenie správne, 'con amore' túto malú kompozíciu, ktorá je, ó beda, posledným hriechom mojej staroby."

Šibalskú, ale úprimnú modlitbu napísal **Gioachino Rossini** do záhlavia rukopisu svojej Petite messe solennelle. Na poslednej strane toho istého rukopisu sa dočítame: *"Pane! Tu sa končí táto biedna malá omša. Napísal som posvätnú alebo skôr svätokrádežnú hudbu? Ty vieš, že som sa narodil pre operu buffa. Žiadna veľká technika, kúsok srdca, to je všetko. Žehnám Ťi a daj mi raj..."*

Jeden z idolov hudobnej produkcie prvej polovice 19. storočia nestrácal ani v zrelom veku zmysel pre humor a sebaíroniu. Tieto charakterové črty formovali profil Gioachina Rossiniho takmer po celý život. On sa rád o tento humor a schopnosť polahky ironizovať všetky "vážne" veci a javy tohto sveta delil so svojimi priateľmi a tisíckami svojich anonymných priaznivcov. Spolu s huslistom Niccolóm Paganinim vytvoril Rossini doslova kult silnej osobnosti, bazírujúcej na dokonalej hudobníckej príprave, dovtedy nevidanej a neslýchanej virtuozite, suverenite a tvorivom nadhľade. Vyžarovanie týchto dvoch ľudských "fenomérov" bolo naozaj intenzívne a podmanilo si aj mizantropického čudáka Hectora Berliozu, hudobníckeho Childa - Harolda, či Manfreda. Berlioz v zásade oponoval rossiniovsky - paganiniovsky bravúre grandióznosťou svojej rétoriky a bizarnosťou imaginácie, aj jeho si však dvaja čarodějníci získali na svoju stranu. Náklonnosť o niečo mladších klavírnych mágov Franza Liszta a Fryderyka Chopina takisto nikoho nemôže prekvapiť.

Všetci menovaní (aj nemenovaní) aktéri bez váhania potvrdili novú skutočnosť, prítomnú v umeleckej tvorbe danej epochy: 19. storočie sa stalo storočím výrazných individualít, svojských poetík a nápaditých kompozičných príruet. Zjednocujúca, či unifikujúca koncovka „-izmus", akú radi pridávame k názvom štýlových období alebo duchovných prúdov, prestáva byť vo vzťahu k udalostiam "romantického" storočia výstižná a relevantná.

Komentáre Gioachina Rossiniho na margo jeho labutej piesne svedčia o tom, že celú vec vníma skôr ako akési žartovné zápolenie s vlastnými možnosťami s vlastným presvedčením. Od roku 1810 (vtedy mal skladateľšviežich osemmásť rokov) sa oddal opere. V prvej - a najvýznamnejšej - fáze to bola opera buffa, o ktorej písal aj vo svojom "ospravedlnení" za Petite messe solennelle. Operou La cambiale di matrimonio si získal srdcia Benáťčanov. Potom už nasledovali ofenzívne útoky na brány iných talianskych operných domov, hojná a dynamická kooperácia s nenapodobiteľným a manažérsky nedostížnym impresáriom Domenicom Barbajom. Úspechy sa spýali a ak sa Rossini dočkal fiaska, vôbec si ho nepripúšťal; vydarené čísla vypiskanej opery smelo použil v inom titule. Táto "recykliacia" materiálu zachránila množstvo vtipných hudobných situácií, ba dokonca celých útvarov - napríklad šarmantných predohier.

V dvadsiatych rokoch začal Rossini cestovať po celej Európe a aj v zahraničí si získaval srdcia vedenia divadiel, sólistov aj publika. Napokon zakotvil v Paríži; pre metropolu nad Seinou napísal niekoľko titulov v duchu grand opery, aby sa napokon začiatkom tridsiatych rokov celkom vyčerpaný vo svete opery odmlčal. Vyše desať rokov prežíval mimoriadnu krízu, trpel chorobami, narušenou psychikou, patologickou neistotou. V nádeji na regeneráciu síl sa s novou manželkou Olímpou vrátil do Talianska. V neradostnom rozpoložení akoby mu božstvo zoslalo jedinou významnú inšpiráciu v podobe prvej výraznej sakrálny kompozície Stabat mater (1841). Situáciu však nevyriešil a v roku 1855 nasledovalo opäť stahovanie do Paríža (1855); Rossini viac veril francúzskym lekárom, než talianskym "felčiarom" - ako ctený rád talianskych liečiteľov a doktorov označil. V Paríži náhle pookrial a našiel svoju stratenú tvár, našiel humor, dobrotivý sarkazmus, vrhol sa do spoločenského diania a hodnostárov umožniť ženskému vokálnemu ansámblu účinkovať v chrámovej priestore. Takéto praktiky boli dlhé storočia cirkevne nezmyselné preferované. Orchesterálna verzia diela preto zaznela až tri mesiace po Rossiniho smrti - 24. februára 1869 v Salle Ventadour v Paríži.

Samotný autor sa však verne prikláňal k originálnej, kvázi komornej verzii. Rossinimu sa v Petite messe podarilo iným spôsobom docieľiť to, čo sa podarilo niekoľko rokov pred ním Ludwigovi van Beethovenovi v kolosálnej Misse solemnis: dokonale zjednotiť sakrálny rozmer s pozemskou láskou a úctou voči človeku. Beethoven konal samozrejme vo svojich intenciách skôr titanským spôsobom, Rossini to svoje "solennelle" realizoval hravejšie a éterickejšie. V ničom však nezaprel seba a svoju opernú minulosť a niektoré čísla Petite messe (podobne ako je to v prípade Stabat mater) riešil v duchu opernej scény, árie, respektíve ansámbly. V partitúre sa nachádzajú pasáže, v ktorých sa dynamika v krátkom časovom úseku mení v rozpätí extrémneho označenia "pppp" až k maximálnemu fortissimu (napríklad vstupné Kyrie). Ária Domine Deus v Glorii je klasickou ukážkou Rossiniho operného rukopisu charakteristického povestnou bravúrou.

Petite messe solennelle - údajný posledný hriech Rossiniho staroby je dielom nabitým pozitívnu energiou. Nadzemské a pozemské v nej nachádzajú spoločný duchovný priestor. Ironické slovíčko "petite" v názve diela je produktom Rossiniho zmyslu pre humor; v zásade tento obdarený autor po sebe zanechal pôvabné veľdielo. Kiežby teda všetky hriechy sveta boli také prospešné, ako ten Rossiniho posledný...

Igor Javorský

Rajec, 23. jún 2019

Zdroj:

Bulletin Medzinárodný hudobný festival - PRO MUSICA NOSTRA THURSOVIENSI - II. ročník; str. 90 - 93.

Fotografie: **Daniel Stehlik - CVAK.SK**

